

KOSZTOLÁNYI PÉTER

Egy évvel ezelőtt tragikus hirtelenséggel meghalt egy szegedi egyetemi hallgató. Vegyész volt, akit a választott szaktudományágban mint ifjú tudósjelöltet ismert meg a televízió nézőközönsége a *Ki, miben tudós?* versenyeken, ahol első díjat nyert. Egy volt a sok tehetséges versenyző közül, de több is volt. Néhány kisebb filmszerep volt már mögötte, a szaktudomány kérdéseinek magas szintű vizsgálata mellett készítette pályadíjas Shakespeare-dolgozatát. Korai és szomorú halála után derült csak ki, hogy irodalmi hajlamai is nagyobbak voltak az átlagosnál; verseket is írt. Most, hogy néhány írásával emlékezünk Kosztolányi Péterre, azt is igazolni szeretnénk, hogy különös tehetsége és sokoldalúsága nem csupán egyéni kvalitásainak jellemzője, példázója volt, ő mai fiatalságunknak is.

VERSÍRÁS

*Satubafogott képzelet. Szavak marása
alatt forgatott alakatlan gondolat.
Mulatságnak: kimerítő, munkának:
értelmetlen.*

IDŐ!!!

*mért nem dolgozol bennem oly
öntudatlanul és fáradhatatlan,
mint az okos sejtek és a
megfoghatatlanul keringő
hormonok...*

VELED

*Egy emberrel beszélek csak...
A távolság megtöri az akaratot,
mi mégis akaratunkkal zúznánk szét
kettőnk távolságát?
Az emlékeket rágja az idő,
s hogy elfelejtsük elkeserítő
monoton zuhanását,
ajkunk együtt mozog az emésztő idővel.
Szelíd ködből való emberek vagyunk,
gyengéden csillanó, titkos nemesfém a hajunk.
és pillantásaink egymáson tovasikló
kék és szürke hullámok.
Kapcsolatunk, ha nézlek,
tágabb a nyári virradatnál,
ha szólok, keskenyebb lesz,
mint a hajszál.*

*Mielőtt tüzes gömbfejét lehajtva istenük
elküldte rájuk az éjszakát,
az aztékok kibebezték a felszentelt lányt,
tűzbe kergették a szent kutyát
s várták az Eljövőt.*

*Hetven és nyolcvan közt ember megy a Holdba
és meghal éppúgy, minden meghatottság nélkül
a hatalmas acélszivarban,
ha a hajtóanyag robban,
ha nem lesz visszaút.*

*Okosan vállalt elmúlással,
Iránytű nélkül, trópusi lázzal,
kétségbeejtő gép-gyerekekkel,
kőbaltákkal, kúpszeletekkel,
vitorlával, lanttal, metaforával
tovább megyünk,
és irgalmatlanul, csak a választ lesve
rákérdezzünk az Ismeretlenre.*

„HAMLET” TIZENHAT SORA

Valójában a Hamlet is csak „színdarab”. Szövege nem több, mint azoké a műveké, melyeket az írás iparosai gyártanak. Bőven elférne akármelyik napilap tizenkét oldalán.

Körülötte mégis egész könyvtárak keletkeztek. Most éppen 363 éves.

Több mint három és fél százada kutatták, vajon mi lakhat ebben a sápadt királyfiban, aki nem képes cselekedni, és a halálról elmélkedik, mikor ölnie kéne.

Titkát nem fedték fel tulajdonképpen ma sem. Annyi magyarázatot leltek rá, hogy egyik megsemmisíti a másikat.

*„Bár Hamlet édes testvérünk halála
Emléke még új és úgy illenék,
Hogy gyászba hordjuk szívünket s egész
Országunk egy bús homlokká boruljon;
De annyiban már a természetesen
Győzött az ész, hogy míg bölcs fájdalommal
Siratjuk őt, megemlékszünk magunkról.
Azért ángyunkat egykor, most királynénk,
E harcos állam trónja özvegyét,
Mintegy kopár örömmel — a szemünk
Mosolyogva egyik, a másik könnyezve.
Kéjjel koporsók, gyásszal nász között,
Egyensúlyozva bánatot s gyönyört —
Nőül vevők; nem ellenkezve bölcs
Tanácsaitokkal, melyeket nekünk
Szabadon adátok ez iránt: köszönjük.”*

(Hamlet I. felv. 2. szín)

Claudius mondja, Hamlet nagybátyja, aki Hamlet anyjával, Gertruddal együtt orvul megmérgezte a volt királyt, az öreg Hamletet, s utána gyorsan nőül vette az özvegy királynét.

Ez afféle trónbeszéd. A király a történetek után — nyilván először — maga köré gyűjti országa nagyjait, s bejelenti nekik elődje elhunytát és az ő házasságát.

Egy gyáva orgyilkos beszél itt — de egy király is, aki nincs minden méltóság nélkül. Férfi ez, elszánt, öntudatos, ha hitvány is. Ostobának semmi esetre sem ostoba. Amit közöl, az megfontolt, kimért, eszes. Mindjárt felöltik, hogy mennyire az értelem vezeti az okfejtésben is, az a számítás, mely annak idején képessé tette, hogy végrehajtsa tettét.

A gonosztevőket nem szabad úgy jellemezni, hogy azok „csak” gonosztevők legyenek. Ilyen gonosztevők nincsenek. Nem attól a gazembertől rettenünk meg, aki véres kézzel, kócos hajjal lép elénk s mintegy homlokán viseli jelzetét — hanem attól, akin első pillanatban nincs semmi feltűnő. Megdöbbenésünk teljesebb, ha lassanként ébredünk arra, hogy kivel állunk szemközt. Ilyen valószínű háttérbe állítva annál inkább kitetszik aljasságuk. Egyszerre azt gondoljuk magunkban: Hiszen ez olyan, mint a többi ember. s mégis ő a gyilkos.

A király első szava a fájdalomé. Gyászolja elődjét, idézi emlékét a részvét